

Folyamatosan ugyanazt a történetuniverzumot írom

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

CÍMKE: NAGYCSALÁD, SKIZOFRÉZIA, EMLÉKIRAT, ÜTKÖZŐPONT

A fekete festőművész (*Az Andalúz lányai*, Kalligram, 2014) után a szőke matematikus nézőpontjából meséli újra a Kádár-korban felnőtt ikerpár történetét Péntek Orsolya.

Dorka könyvét a címszereplő, Dork narrálja, ám döntései, fájdalmai és énkeresése úgy mosódnak egybe nővére, Szerke, és német-olasz-horvát-magyar nagycsaládjuk szereplőinek sorsával, mint a borítóakat akvarellceruzával megrajzolt ívei az ecsettel felvitt víz nyomán. Az Andalúz-trilógia olyan, mint egy szárnyasoltár, amelynek két szárnyán a testvérpár, az egymásra sem külsőleg, sem személyiségükben nem hasonlító Eszter és Theodóra áll, ám hogy az oltárszekrénybe ki kerül majd, azt Péntek még nem döntötte el. A harmadik részt sokkal rövidebbre tervezi, és az eredeti koncepció szerint az anya perspektívájából mesélné el, ám „nagyon mélyen elgondolkodott” azon, hogy mégis inkább az ikek munkamániás, távolságtartó apját állítja a középpontba.

UGYANAZT, MÁSKÉPP: Péntek Orsolya eredetileg nem trilógiát, hanem csak egyetlen könyvet szeretett volna Szerke és Dork történetéből, ám miközben *Az Andalúz lányait* írta, elkezdett pörögni a fejében a Dorka-film. „Nem úgy írok, hogy szöveget vagy történetet találok ki, hanem elkezd menni a film, és amikor megvan az egész, leülök és leírom.” Péntek folyamatosan ugyanazt a történetuniverzumot teremti újra: bár az első könyvnek nem Eszter a narrátora, mégis az ő szemszögéből ismerjük meg az eseményeket, a második részt pedig húga, Dorka narrálja, aki teljesen más dolgokra figyel, másokat helyez a fókuszba. „Sokféleképpen lehet prózakísérletet csinálni, de az például egy jó típusú kísérlet, amikor ugyanazt a történetet azért mondatom el mással, hogy kiderüljenek olyan dolgok, amelyeket a szereplőim az előző könyvben nem vettek

észre.” A lányok és a családi múlt központi vagy mellékszereplői nemcsak a regényekben, de egy eddig publikálatlan, több részes novelláskötetben is felbukkannak, amelyet valamilyen formában talán majd a harmadik rész után olvashatunk.

ALAPOSAN DOKUMENTÁLT MÚLT: „Úgy nőttem fel, hogy a nagyszüleim reggeltől estig meséltek nekem. Leginkább a két nagymamám vigyázott rám, tőlük kaptam a történelmet első kézből. De nemcsak tőlük, hanem egyikük nővérétől is, aki rengeteg olyan dologra emlékezett, amire mások nem”, és akit a regényben Róza

alakja idéz meg. „Kilencéves koromig tulajdonképpen a nagyszüleim neveltek, és nagyon jóban voltam az anyai nagyapámmal, aki szinte mániákusan rögzített mindent. A múltbéli szálak nyolcvan százalékban majdnem teljesen reálisak.” Péntek nagyapja írónak készült, ám kiadóját a korábban már elfogadott kéziratral együtt 1944-ben lebombázták. Ez viszont nem akadályozta meg abban, hogy háborús és ötvenhatos naplókat írjon, amelyek bizonyos részei a *Dorka* könyvében is felbukkannak. „Azt, hogy hogyan élték át

a második világháborút az óvóhelyen, a naplójából vettem át, amit tényleg egy könyv margójára írt ceruzával, miközben Budapestre potyogtak a bombák, majd később, a hatvanas években írta gépbe. A horvát ágról több levél maradt meg, mert az apai dédnagyanyám állandóan levelezett a Pécsről elkerült lányával, a nagyanyámmal, és a Horvátországban maradt családtagokkal.” A családi legendárium és örökség sokkal nagyobb annál, mint ami végül a regénybe került, „de volt egy pont, amikor azt mondtam, nem vagyok levéltáros. Amikor meghalt az apai nagymamám, az apai nagyapám teljes levelezését rám hagyta. Hazacipeltem az egészet, és igazából még fel sem tudtam dolgozni, pedig nagyon rejtélyes dolgok vannak benne. Egy Irén nevű nő az 1930-as évektől az 1980-as évekig minden évben küldött neki egy levelet, amiben annyi állt, köszönöm. Soha nem derült ki, hogy ki ez a nő, a nagy egy szót sem szólt róla. Itt állok egy halom köszönőlevéllel, és nem tudom, hogy mit köszönnek meg benne.”

KULTURÁLIS SKIZOFRÉZIA: Péntek szerint a generációk együttélésének megszűnésével az ember a normális élet lehetőségét veszítette el. „Egy negyventagú nagycsaládban nőttem el. Gyakorlatilag egy számúzással ért fel, amikor kilencéves koromban elköltöztünk a nagyszüleimtől, hogy négyfős családként éljünk tovább.” Egy hatalmas család már akkor is számos konfliktust szül, ha teljesen homogén, ám Péntek családja „sok olyasmitől van összerakva, ami ellentmond egymásnak, nemcsak politikailag, történetileg, de szokásrend tekintetében is. Vannak átfedések, amiket már gyerekfejjel is felismer az ember, például, hogy a részben

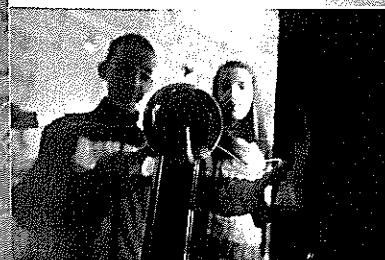
olasz származású nagyapám bioritmusa közelebb áll a horvát származású nagymamáméhoz, mint a magyar-német származásúéhoz, aki a felesége volt. Elképesztően hülye ütközőpontok voltak, amik persze nem voltak komolyak, mert nagyon szerették egymást. Mindenki tudta, hogy milyen mintákat hozott otthonról". Családja múltjának regényesítésével Péntek nemcsak arra akart rávilágítani, hogy a történelem valójában nem a politikátörténet szinonimája, hanem egyfajta „tanúságtévesi kényszer” is munkált benne. Megmutatni az országnak, ahol nagyon tudják egymást gyűlölni származás alapján, hogy így, békében együtt is lehet. „Emlékszem, volt olyan családi összejövetel, ahol az egyik sarokban ült Gyuri bácsi, aki Auschwitzból jött haza, mellette a Németországból hazatért sváb rokon, akit kényszerkitelepitettek a háború után, mellette az erdélyi rokonok, akiket akkor éppen Ceaușescuék kínoztak. Nekem

minden fájdalom egyformán fájt már gyerekkoromban is. Nem volt »mi« és »ők«. Mindegyik mi voltunk. A családom." A budai és a pécsi ág nemcsak különböző szokásokkal és bioritmussal járt, de különböző nyelvekkel is. Péntek hisz abban, hogy bizonyos dolgokat csak bizonyos nyelven lehet kifejezni: „csak a szavakat tudjuk lefordítani, de azt a kulturális háttérrel, az emlékanyagot, ami mögöttük van, nem lehet. Gyerekkorom jugoszláv kifejezéseihez például ismerni kell az egész kulturális környezetet, hogy pontosan azt jelentsék, amit mondani akarok. Abban a pillanatban, hogy másik nyelvre fordítom, eltűnik mögüle az összes kulturális kód, amit mindenki tudt, aki az adott nyelven ismeri azt a szót."

KOMPLEX MŰVÉSZETI PROJEKT: Péntek, aki eredetileg képzőművész, nemcsak írja, de vizuálisan is ábrázolja a trilógia univerzumát, létrehozva ezzel egy komplex

művészeti projektet. „Olyan típusú író és festő vagyok, aki imaginációkat ír vagy fest meg. Nincs koncepcióm, nem tudom, hogy mit akarok kifejezni, hanem egyszer csak látom belül a képet. Aztán eldöntöm, hogy ez egy olyan típusú kép-e, amit megfestek, vagy egy olyan típusú, amiből film lesz, amit prózaszövegre fordítok." Nem tudatosan fest tehát Velence-sorozatot, amikor a regény szereplői épp Velencében járnak, hanem „pörög a Velence-film, ami végül kétfelé jön ki”, prózafejzetben és szekvenciában. A *Darka* könyve borítójára is saját kép került, méghozzá egy akvarelleceruzával készült aktkvázat, ami egy délutáni vázlatolgas eredménye. „Próbáltam olyat választani, ami valamilyen szinten reflektál a regényre. Mindig képekben gondolkodom, és nem szövegben, ezért a festő énem segíti az íróét, de fordítva nem működik. Elsősorban festő vagyok, aki szöveget is ír, és nem író, aki képeket is fest.”

HIRDETÉS

**ZSOLNAY
KULTURÁLIS
NEGYED**

A Zsolnay Kulturális Negyed.

az egykori kerámia gyár területén, egy igazi ékszerdobozként várja a kultúra szerelmeseit. Város a városban, mely büszkén képviseli a Zsolnay család életművét. A rendkívül értékes kerámia kiállítások mellett igazi családbarát látványlóként Európa egyik legmodernebb Planetáriumában nappal is előbújnak a csillagok. A Varázsóra és a Labor-Interaktív Varázstér látványos fizikai kísérletek során interaktívan ismerteti meg kicsikkel és nagyokkal a fizika világát.